

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

БУХОРО МУҲАНДИСЛИК-ТЕХНОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ

Рўйхатга олинди:
№ 0483
2019 й. «29» 08

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
“Ўқув ишлари бўйича проректор”
2019 й. «   »

АРХИТЕКТУРА ТАРИХИ ва НАЗАРИЯСИ
фани бўйича

ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

(1 – қисм. Умумжаҳон архитектураси ва тасвирий санъати. Санъат тарихи.)

3 -семестр

Билим соҳаси: 300 000 - Ишлаб чиқариш техника соҳаси
Таълим соҳаси: 340 000 - Архитектура ва қурилиш
Таълим йўналиши: 5340100 - Архитектура (турлари бўйича)

Таълим йўналиши (мутахассислик) коди ва номи	Талабанинг ўқув юкламаси, соат							Семестрлар
	Умумий юклама хажми	Аудитория машғулоти						
		Жами	Мазруза	Амалий машғулот	Лабор. иши	Семинар	Курс иши (лойҳаси)	
5340100 - Архитектура (турлари бўйича)	81	36	36	-			45	3 сем.
	117	72	54	18			45	4 сем.
	103	56	38	18			47	5 сем.
Жами:	301	164	128	36			137	

Бухоро-2019

Фаннинг ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигида 2017 йил “24” 08_даги 603 - сонли буйруқ билан (буйруқнинг № БД – 5340100-илоvasи) тасдиқланган “Архитектура тарихи” фани дастури асосида тузилган.

Тузувчилар:

Мирзаев Ш.Р.

БухМТИ, “Архитектура ва қурилиш” кафедраси мудири, техника фанлари номзоди, доцент

Рабиёв Ғ.Б.

БухМТИ, “Архитектура ва қурилиш” кафедраси катта ўқитувчиси

Тақризчилар:

Мухиддинов З.Н.

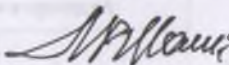
Бухоро вилояти бош архитектору

Рузиёв Х.Р.

БухМТИ, “Механика” кафедраси мудири, техника фанлари номзоди, доцент

Ишчи дастур “Архитектура ва қурилиш” кафедрасининг йигилишида муҳокама қилинди. Йигилиш баёни №1-20.07.2019 йил.

Кафедра мудири:

 доц. Ш.Р.Мирзаев

Ишчи дастур “Мухандислик-қурилиш” факультетининг кенгашида кўриб чиқилди ва тасдиқлаш учун тасдиқланди. Йигилиш баёни №1-22.08.2019 йил.

Факультет декани:

 доц. Муродов Ш.М.

1. Ўқув фани ўқитилиши бўйича услубий курсатмалар.

“Архитектура тарихи ва назарияси фани ўқитилишидан мақсад – Умумжаҳон санъати, қадимги дунё ва ўрта асрлар архитектураси тарихи, шаҳарсозлик тарихи, чет эл, Ўзбекистон ва МДХ мамлакатларининг замонавий архитектураси, Ўзбекистоннинг истиқлол йиллари архитектураси тарихига доир билимлар билан таъминлашдир.

Фаннинг вазифаси-талабани ушбу фан бўйича олган назарий ва амалий билимларини курс лойиҳаси (топшириқлар) ва битирув ишларини бажариш билан реал шароитга қўллаш бўйича билим бериш ҳамда уларга тегишли амалий машғулотлар ва кўникмалар ҳосил қилишдир.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйидаги талаблар қўйилади. *Талаба:*

“Архитектура тарихи ва назарияси” фанини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида талаба жаҳон архитектура дурдоналари-объектлар ҳақида *масавуруга эга билиши;*

- тарихий объектнинг қурилиш тарихи, режа ва фасади ҳамда тарихий фактларни билиш *малакасига эга бўлиши;*

- тарихий санъат ва архитектура объектини таҳлил қилиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

Фанни ўқитиш семестрлари ва услубий курсатмалар

“Архитектура” таълим йўналишлари бўйича таҳсил олувчиларга “Архитектура тарихи ва назарияси” фани 3, 4, ва 5 -семестрлар давомида ўқитилади.

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педогогик ва ахборот – коммуникация технологиялари назарда тутилган.

Умумжаҳон санъати, қадимги дунё ва ўрта асрлар архитектураси тарихи, шаҳарсозлик тарихи, чет эл, Ўзбекистон ва МДХ мамлакатларининг замонавий архитектураси, Ўзбекистоннинг истиқлол йиллари архитектураси бўлимларига тегишли маъруза дарсларида замонавий компьютер технологиялари ёрдамида презентацион ва электрон – дидактик технологияларидан, интернет сайтидан фойдаланиш тавсия этилади.

Талабаларнинг фанни ўзлаштириш – назорат жараёнларида амалий – реферат ишларини химоя қилишларида ақлий ҳужум, гуруҳли фикрлаш, “кластер” педагогик технологияларни қўллаш назарда тутилади.

II. Мавзуларининг номи, уларнинг мазмуни ва уларга ажратилган соатлар миқдори.

2.1. Маъруза машгулотларининг номи ва ажратилган соатлар

№	Маъруза машгулотлари мавзуси ва уларнинг қисқача мазмуни	Ажратилган соатлар
1	2	3
3-семестр		
Қадимги дунё ва ўрта асрлар даври санъатида архитектура		
1.1	Кириш. Ибтидоий жамоа санъати.	2 соат
1.2	Қадимги шарқ ва Эгей дунёси санъати.	6 соат
1.3	Антик дунё санъати	6 соат
1.4	Ўрта аср санъати. Византия	4 соат
1.5	Уйғониш даври санъати. Проторенессанс даври. Ранг тасвир. Илк Уйғониш даври. Архитектура, ҳайкалтарошлиқ, ранг тасвир. Юқори Уйғониш даври. Архитектура, ранг тасвир. Юқори Уйғониш даврида Венеция бадий мактаблари.	6 соат
1.6	XVII аср ғарбий Оврупо санъати. Италия XVII аср санъатдаги йўналишларнинг асосий маркази сифатида. Архитектура. Лоренцо Бернини ва Авлиё Пётр ибодатхонаси. XVII аср Фландрия ва Испания санъати. XVII аср Голландия санъати. Ф.Халс ва Рембрандт ижоди. XVII аср Франция. Классицизм даври. Архитектура ва ранг тасвир.	6 соат
1.7	Ўрта Осиё санъати. Ўрта Осиёнинг ибтидоий жамоа давридаги санъати. Антик даври меъморчилик санъати. Ўрта Осиёнинг илк ўрта асрлар (VI – VIII асрлар) санъати. IX – XIII асрлар санъати. Темур ва темурийлар даври (XIV – XV асрлар) санъати. Ўрта Осиёнинг XVI – XX бошларидаги санъати. Ўзбекистон, МДХ давлатлари санъати. Истиклол йиллари санъати.	6 соат
Жами 3- семестр бўйича		36 соат

II. Амалий ва семинар машгулотлар
 Амалий ва семинар машгулотлар 3 – семестр учун ўқув режада
 назарда тутилмаган.

III. Мустақил ишлар мавзулари

№	Мустақил ишларнинг номи ва мазмуни	Ажратилган соатлар
3-семестр		
3.1	Ибтидоий жамоа даври санъати. Палеолит асрида ҳайкалтарошлик. Унинг тур ва жанрлари, ишлатиладиган материаллар, мавзуси, сюжети. Испания, Франция горларидан топилган рангтасвир санъати асарлари (Альтамира, Кастильо, Фон де Гом, Ляско). Палеолит даврига ҳос бўлган рангтасвир ва қаламтасвир (графика намуналарининг МДХ худудидан топилиши).	8 соат
3.2	Миср санъати. Қадимги Миср тараққиятининг асосий босқичлари ва уларнинг санъат ва маданиятдаги хусусиятлари. Қадимги подшолик даврида Миср санъатида монументал иншоатлар қурилишининг етакчилик роли. Миср санъатида рельеф ва деворий суратлар. Уларнинг меъморлик билан синтези масаласи.	6 соат
3.3	Олд Осиё санъат ва маданияти. Санъатдаги ўхшашлик ва ўзига ҳос томонлари. Олд Осиё меъморлигида зикқуратлар, уларнинг типологияси. Осурия сарой меъморлиги (Дур-Шаррукин). Рельеф, деворий суратлар. Осуриянинг амалий-декоратив санъати (газлама, мебель, заргарлик буюмлари).	4 соат
3.4	Крито Микен санъати. Эгей маданиятининг асосий ўчоқлари: Крит, Пелопоннес, Троя санъат ва маданияти.	4 соат
3.5	Қадимги Греция санъати. Юнон санъати ва маданиятининг жаҳон маданияти тарихидаги ўрни. Архаик давр меъморчилиги. Унинг ўзига ҳос томонлари. Юнон классикаси даврида ҳайкалтарошлик санъати.	6 соат
3.6	Қадимги Рим санъати. Этрурия санъати ва маданияти кейинги Рим маданиятининг шаклланишидаги ўрни.	4 соат
3.7	Византия санъати. «Ая Сафия» собори.	4 соат
3.8	Уйғониш даври санъати. XVII аср ғарбий Оврупо санъати. Италия XVII аср санъатдаги йўналишларнинг асосий маркази сифатида.	4 соат
3.9	Темуристон даври (XIV – XV асрлар) санъати. Ўрта осий санъатида миниатюра жанри, Бехзод ижоди.	5 соат
Жами:		45 соат

Мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Мустақил таълимнинг турли хил шакллари мавжуд бўлиб, талаба ўқитувчи раҳбарлигида янги билимларни, укув ва кўникмаларни ўзлаштириш, ижодий фаолиятни амалга ошириш мақсадида маслаҳатлар олади. Ушбу шаклларга қуйидагилар тегишлидир:

Дарслик ёки ўқув қўлланмалар бўйича фанлар боблари ва мавзуларини ўрганиш; тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш, музей, галерея ва кўргазма залларида тадқиқодлар олиб бориш; махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш.

Мустақил иш бажариладиган мавзулар бўйича саволномалар тузиш, саволларга фойдаланишга тавсия этилган адабиётлардан фойдаланган ҳолда ёзма тарзда жавоб бериш, қонун, қарор, меъёрий ҳужжатлардан фойдаланиш, ҳар бир мавзу бўйича муаммоли масалаларни ҳал қилиш йўллари баён қилиш, тавсиялар бериш ва бошқалар.

Мустақил ишларни ташкил этишнинг мазмуни: талабалар мустақил ишлари мавзулари келгусида бажариладиган курс ишлари ва битирув малакавий ишлари мавзулари билан узвийликда бажарилади.

IV. Баҳолаш мезонлари

Талабалар билимини баҳолаш мезонлари

Талабаларнинг билими қуйидаги мезонлар асосида: талаба мустақил ҳулоса ва қарор қабул қилади, ижодий фикрлай олади, мустақил мушоҳада юритади, олган билимш амалда қўллай олади, фаннинг (мавзунинг) моҳиятини тушунади, билади, ифодалай олади, айтиб беради ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга дсб топилганда - 5 (аъло) баҳо;

талаба мустақил мушоҳада юритади, олган билимини амалда қўллай олади, фаннинг (мавзунинг) моҳиятини тушунади, билади, ифодалай олади айтиб беради ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга деб топилганда - 4 (яхши) баҳо;

талаба олган билимини ачалда қўллай олади, фаннинг (мавзунинг) моҳиятини тушунади, билади, ифодалай олади, айтиб беради ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга деб топилганда - 3 (қоникарли) баҳо;

талаба фан дастурини ўзлаштирамаган, фаннинг (мавзунинг) моҳиятини тушунмайди ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга эмас деб топилганда - 2 (қоникарсиз) баҳо билан баҳоланади.

Назорат турларини ўтказиш бўйича тузилган топшириқларнинг мазмуни талабанинг ўзлаштиришини ҳолис (объектив) ва аниқ баҳолаш имкониятини бериши шарт.

У. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари

Асосий адабиётлар:

1. Всеобщая история искусств.. Красноярск 2008.
2. Ўрта Осиё меъморчилиги тарихи. М.Қ.Ахмедов. Ўзбекистон-1995й.
3. Герман М. Модернизм. Искусство первой половины XX века. С.Пб. 2003.
4. Гомбрих Э.Х. История искусств / Эрнст Х. Гомбрих. – М.: Искусство – XXI век, 2014. – 688 с.
5. Dana Arnold. Art History: Contemporary Perspectives on Method. – Wiley-Blackwell, Singapor 2010; ISBN: 978-1-444-33359-6

Қўшимча адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президентининг лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқи. – Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2016.-56 б.
2. Всеобщая история искусств /под редак. А.Д.Чегодаева/ В бти томах.
3. Т. М., «Искусство»1956. www.bibliotekar.ru
4. Всеобщая история архитектуры /ред. коллегия/ В 12 ти томах/ Т.,1 М.,1970. www.bibliotekar.ru
5. Нессельштраус Ц.Г. Искусство раннего средневековья. СПб., “Азбука” 2000.-384с.,ил./МРДИ/.
6. Хитти Ф. Краткая история Ближнего Востока М., 2012.
7. Эко У. Эволюция средневековой эстетики. СПб.: Азбука-классика, 2004.
8. “Архитектура ва шаҳарсозлик тарихи”-Уйғониш даври. Тошкент-2005й
9. Санъат тарихи Н.Д.Абдуллаева. Ўзбекистон-2006й.
10. Ўзбекистон истқлол йиллари меъморчилиги. Қодирова Т.Ф. Тошкент-2010й.

Интернет сайтлари

artyx.ru - (Всеобщая история искусств /рус./ китоблари).

www.bibliotekar.ru Ш.М.Муродов

www.ZIYO.NET.uz

IsKUNSTvo.narod.ru - (санъатишунос - талабалар портали)

www.lib.ru - (М. Мошков кутубхонаси).

smallbay.ru - (Тасвирий санъат виртуал музейи)

<http://www.smb.spk-berlin.de/smb/index.php> Берлин давлат музейлари расмий сайти (инглиз ва немис тилида).

http://www.museumsinsel-berlin.de/index.php?lang=en&page=3_3_1 Миср музейи хақида.

http://www.museumsinsel-berlin.de/index.php?lang=en&page=3_5_1 Олд Осиё музейи хақида.

http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmlocale=fr_FR Лувр музейи расмий сайти (ингл. ва франц. тилида)

<http://www.britishmuseum.org/> Британ музейи расмий сайти.